

Škocjanske jame

Mogočni ponorni sistem

Dostop: Regijski park Škocjanske jame ima sprejemno središče 2 km južno od Divače. Vanj se pride s stare ceste Ljubljana–Koper. Ogledi jam v spremstvu izkušenih vodnikov trajajo poldrugo uro. Junija, julija, avgusta in septembra se začenjajo ob 10., 11.30., 13., 14., 15., 16. in 17. uri, v drugih osmih mesecih pa ob 10., 13. in (le ob nedeljah in praznikih) 15. uri. Ogled jam zahteva solidno telesno kondicijo. Sicer so po regijskem parku speljane sprehajalne poti, na katerih je več imenitnih razgledišč in muzejskih objektov. Po širšem območju tega parka so možni daljši sprehodi. Priporočljiv zemljevid: Turistična karta Regijski park Škocjanske jame, 1 : 6000, ki ga lahko kupite pri blagajni.

Naravne lepote

Zgodovinsko-kulturne znamenitosti

Zgodba iz geološke zgodovine je v grobem tekla takole: morje je v zemeljskem srednjem veku pustilo nekaj kilometrov debele usedline apnenca. Na te sklade je ponekod nalegla še okoli 600 metrov debela plast vododržnega fliša. Notranjska Reka, danes preprosto imenovana Reka, je od izvira v Dletvu pod Snežnikom nekaj časa mirno tekla po flišu. Ko pa je pri Vremah dosegla apneniški Kras, je izginila pod površje. Če se danes ustavimo v vasi Škocjan, deset minut oddaljeni od sprejemnega središča za Škocjanske jame, lahko z vrha prevotljene kraške vzpetine, na kateri čepi naselje, opazujemo, kako Reka privijuga po soteski, potem pa kar izgine pod mogočno

Vdorne jame ob vasi Škocjan:
Okroglica, Mariničeva
in Mahorčičeva jama

Mala in Velika dolina, nad njima vas Škocjan, pod katero se skozi sistem jam prebija reka Reka.

nekaj starosvetnih hiš, vrtov in za opuščeno pokopališče. Prebivalci so se v glavnem odselili. V Škocjanu živi še peščica ljudi, v bližnji Betanji pa kmetuje še četvero družin. Nekatero podrtije obnavlja država, nekatere vikendaši. Nekaj stavb raste na novo, tudi v turistične namene. Obiskovalcev je v regijskem parku vsako leto nekaj tisoč več, zmeraj pa krepko čez 60 000. Škocjanske jame so krona kraškega turizma, še zlasti odkar so bile leta 1986 vpisane na Unescov seznam svetovne naravne in kulturne dediščine. Razlog te priljubljenosti ni samo narava, ampak tudi načrtno razvojno delo parkovnega vodstva.

Reka Reka izpod Škocjana pod površjem odteka naprej proti morju. Njen 200 metrov dolg podvodni tok pod vasjo je že leta 1816 preplaval noro pogumni tržaški trgovec J. Eggenhähner, kar je bil prvi znani poskus prodiranja v podzemlje po vodi navzdol. Na drugi strani apneniške pregrade pribuči Reka na plan najprej v Malo dolino, potem pa se v 10 metrov visokem slapu zlije še v Veliko dolino. To pač nista dolini, ampak dve globoki udorni koriti, med katerima se boči ozek in strm naravni most, ostanek nekdanjega zemeljskega stropa. Ko se je strop udrl, sta se jami, velikanski podzemni dvorani, spremenili v dolini, katerih kanjonske stene so bile visoke tudi do 180 metrov. Z razgledišča blizu sprejemnega središča lahko obiskovalec strmi v ta naravni, a tudi civilizacijski čudež. Med dolinama je naravni most, čez katerega pelje nekaj sto metrov dolga steza. Z nje se dva odcepa spustita vse do vode, do strnjenih, razpokanih skalnih tvorb in celo do jam, v katerih si je zatočišče našel že pračlovek. Ob teh kozjih stezah so si ljudje tudi pozneje občasno poiskali skrivališča ali pa samo hodili po vodo.

steno, pod cerkvijo sv. Kancijana, zgrajeno leta 1603.

Tu se začanja sistem Škocjanskih jam. Najprej se zvrstita dve jami, Mahorčičeva in Mariničeva. Ob slednji se na površje Škocjana dviga – ali pa obratno, s Škocjana vdira v podzemlje – 100 metrov globoka in 50 metrov široka Okroglica. Ta osupljivo strma udorna jama se grezi takoj z vaške ceste in tudi z nekaterih dvorišč. Seveda so njeni prepadi ograjeni. V vasici ni več prostora kot za

Zgodovina je tu izpričana nepretrganih 10 000 let. Človek na Škocjanskem živi nevarno, v kočljivem ravnovesju s prepadnim in votlikavim površjem, a ravno zaradi tega v zgodovini tudi varno. Naravne ovire so najbolj omejevale vdor sovražnih oblegovalcev, še posebno v rimskih in srednjeveških časih, ko se je bilo treba braniti pred Turki. Razgibano kraško območje je z izvorišči zemeljskih energij navdihovalo tudi pogsanske svečenike, da so ob jamah

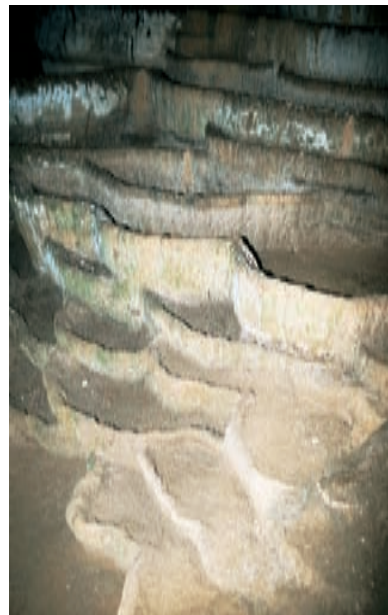
Dedek in babica peljeta vnuke po pravljичni podzemski deželji

in ponorih odkrivali kulturna mesta in na njih postavljali svetišča ali nekropole. Regijski park ima 30 arheoloških najdišč prazgodovinskih kultur. Najbolj zanimiva je Mušja jama nekoliko južno od Škocjana. V nekaj več kot 50 metrov globokem veličastnem breznu, ki ima en sam navpični vhod, so arheologi izkopali več kot 600 predmetov: 244 bronastih in 10 železnih suličnih osti, 20 bronastih sekir, 11 fragmentiranih bronastih mečev, nekaj bronaste pločevine itd., vse z začetka železne dobe med 12. in 8. stoletjem pred našim štetjem, torej iz obdobja Homerjeve Iliade. Predmeti so bili večinoma ožgani in so sled darovanj podzemnim božanstvom, ki jih je z obredi na kulturnem prostoru nad Mušjo jamo častilo ljudstvo neznanega izvora in usode. Ti predmeti so zdaj žal večinoma v avstrijskih in italijanskih muzejih, nekaj pa jih je na ogled tudi v novem škocjanskem muzeju, urejenem v nekdanjem skednju nad jamo Okroglico, ki ga je regijskemu parku daroval domačin, navdušen nad kulturno-turističnim napredkom rojstne vasi.

Reka se od Velike doline naprej prebija skozi dvorane in rove vse do Tržaškega zaliva, kjer se preimenuje v razkošno, zgodovinsko prav tako ovenčano Timavo, kar je slutil že Valvasor, znanost pa je domnevo dokazala z obročkanimi jeguljami. Ti 40 kilometrov dolgi hodniki, skozi katere se do morja prebija Reka, še niso raziskani.

Tržaški in dunajski jamarji so v 19. stoletju pretaknili ves razvejeni jamski sistem in omogočili domačinom, da so jame že zgodaj osvetlili, ter po njih nadelali turistične poti, ki še danes, kajpak izpopolnjene in utrjene, omogočajo doživljanje fantastičnih razsežnosti podzemnega sveta. Njihov ogled poteka proti rečnemu toku, in sicer le po delu podzemeljskih jam. Začne se v udornici Globočak,

Kapniške ponvice v Škocjanskih jamah.

Cerkvenikov most

četrť ure peš od sprejemnega središča v vasi Matavun. Umetni rov pelje v najstarejši del jam, v Paradiž, pot pa se dviga in spušča naprej na slikovito Kalvarijo in v Veliko dvorano s prelepimi plotovi stalagmitov in bleščeče belimi sigastimi ponvami. Tu so tudi največji kapniki, imenovani Giganti. Čez novi Cerkvenikov most nad Hankejevem kanalom, 48 metrov nad Reko, se zadihani obiskovalci dvignejo desno v veličasten podzemni kanjon, ki je največja znamenitost Škocjanskih jam. Dolg je 1400 metrov, največja doslej ugotovljena višina pa je 150 metrov. (Če bi jamsko opremljeni krenili na levo, pa bi šli skozi sistem štirih dvoran in dveh jezer, od katerih ena, Martelova dvorana, spada med največje na svetu.) Zrak, ki ima stalno temperaturo 12 stopinj, zlasti ob visokih vodah drhti od bobnenja reke, ki se pod skrbno nadelanimi potmi in trdnimi mostovi premetuje v slapovih in brzicah. Tako nam voda zelo prepričljivo dopoveduje, da njeno

delo ni končano; da svoje podzemne dvore ruši in gradi ter v končnih posledicah nenehno povečuje.

Skozi nekaj zapovrstnih dvoran se obiskovalci prebijejo na svetlo. Tu jih še zadnjič oblije kurja polt zaradi plahutanja tisočerih netopirjev, še zlasti v somraku, ko zaženejo rezek vrišč, izginjajoči v mraku, iščoči vsak svoj prostor na stropu, kjer se obešajo z glavami navzdol. Škocjanci tu kanijo uvesti speleoterapijo, v Evropi že znano metodo zdravljenja dihalnih bolezni v podzemnih prostorih. Vprašamo pa se lahko, kako bodo paciente umirili, da jim že ob pogledu na razviharjene naravne lepote ne bo jemalo sape.